

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, félven.
Előfizetési ár: egész évre 80 kor., félévre 40 kor.
Egyes szám ára két korona.

↔ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium. ↔
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Megint politika.

Hírlapi közlés szerint több tekintélyes budapesti uriember felhívást intéz az ország reformátusaihoz a destruktív irányzatok elleni állásfoglalására és ebben a többek közt elítélően nyilatkozik a „tiszántúli református püspök” magatartásáról.

A felhívás szövegezése bizonyos tekintetben mester munka. Olyan elasztikusak ugyanis a „megállapításai”, hogy nem lehet egészen bizonyosan tudni, mit tartalmaznak. Így különösen, ami a „tiszántúli püspök”-re vonatkozó részt illeti, nem lehet tudni, hogy vajjon általában a nemzeti irányzat-e, vagy csak a közvetlenül előző bekezdésében említett szabadkőművesség elleni állásfoglalás azok az „elvek”, amelyekkel a püspök ellentétbe került volna.

Am ez nem fontos. Akármilyen laza is a szövegezés, kétségtelen, hogy akik a felhívást aláírták, a tiszántúli püspök irányában elégedetlenségüknek akartak kifejezést adni.

Azt sem akarom firtatni, hogy vajjon az ilyen felhívásokat és ezek aláíróit kompetenseknek lehet-e és kell-e tartani a püspök elleni „megállapításokra”. Nincs szerencsém az aláírók mindegyikét ismerhetni, de akiket ismerek (nehányat igenis jól), azokról tudom, hogy kifogástalan tisztességű, derék magyar emberek, akiket kétségen kívül szerencsétlen hazánk és megpróbáltatásoknak kitett egyházunk érdeke irányítja. A beleszólásra illetéketlenséget csak olyanokkal szemben kívánám érvényesíteni, akikről okom van kétségbe vonni, hogy merő közérdektől irányíthatnák magukat.

Azt sem akarom nézni, hogy — ha volna is jogosultság az ilyen „megállapításra” — célszerű-e, helyes-e, a nemzeti erők egységesítését és egyházunk erősítését szolgáló-e az ilyen nyilvánossághoz intézett felhívás. Fölteszem, hogy az aláírók, mint lelkiismeretes emberek, alaposan megfontolták, vajjon a kívánt célt, hazánk és egyházunk mindenél előbb való konszolidációjának szent ügyét más móddal előbbre vihetni nem képelték. Emiatt sem teszek tehát semmi észrevételt.

Ami megjegyzésem van erre a határozati javaslat és nevezett felhívásra — a tartalmi igazságot illeti.

Az aláírók, úgy látják, hogy Baltazár Dezsőnek magatartása kifogás alá esik. Ez az ő meggyőződésük. Viszont nekünk, másoknak, talán kisebbeknek, jelentéktelenebbeknek, kevésbé ismert nevének, de minden bizonnyal hazánk és egyházunk javát hasonló buzgalommal szolgálni akaróknak az a meggyőződésünk, hogy a Baltazár Dezső elleni ilyen állásfoglalás és felhívás helytelen. Egészen bizonyos, hogy csak egy ívpapírost kell elővennem és egy félóra alatt lesz nem negyven, hanem négyszáz vagy négyezer aláírás tisztességes, jó magyar és jó református hazafiaktól, akik Baltazár irányában nagybecsülésüknek, ragaszkodásuknak, a magyarság és a református egyház szolgálatában szerzett érdemeiért elismerésüknek adnak kifejezést.

Az ilyen kérdéseket nem lehet népszavazás-szerű aláírási ívekkel elintézni.

Mi, akik ragaszkodunk Baltazárhoz és a közélet terén munkálkodását nemcsak kárhuzatosnak, hanem kívánatosnak tartjuk, — mi sem értünk vele minden kérdésben egyet. Magam sem tartozom, sohasem is tartoztam, vele egy politikai párthoz. Magam sem bánám, ha azokat a különböző politikai párt — felajánkozásokat, melyekkel folyton-folyvást környékezik — erélyesen visszautasítaná. Sőt általán politikai nézeteivel — amelyeknek nyilvánításához feltétlenül joga van — sok esetben nem értek egyet. Mindezt sem előtte, sem más előtt nem is titkolom.

Am egy embernek a hasznossága és értékesége nem azon fordul meg, hogy nézeteit és magatartását minden egyes részletében helyeselni lehet-e. Ha így volna, nem lenne ember, akivel bármeddig is egy úton haladhassunk. Hanem azon fordul meg, hogy az ő egész élete, munkássága, gondolkodás módja a keresztyén erkölcsöket, a magyar hazafiságot és egyházunk érdekét szem előtt tartó törekvések eredménye-e. Ha azt látjuk, hogy igen, akkor kisebb esetleges tévedések miatt nem szabad elejteni, vagy épen megüldözni senkit, különösen nem egy kivételesen nagytehetségű és kivételesen nagy hatást tenni tudó férfiut.

— Mi itt Debreczenben és a Tiszántúl — ha nem is mindnyájan, de túlnyomó nagy többségben, úgy látjuk, hogy Baltazár Dezső munkásságát a magyar haza és református anyaszentegyházunk

javára való tisztességes törekvés irányítja és hogy ennek a munkásságnak nagyon sok jó eredménye van.

Még arra sem hivatkozunk, hogy mi, az ő munkájának közvetlen szemlélői, talán hivatottabbak vagyunk a megítélésére, mint a távolabb állók. De azt joggal elvárhatjuk, hogy ha a mi álláspontunk helytelenségéről meg akarnak győzni, ezt ne csak — akármilyen tekintélyes — nevek aláírásával s ne csak általános „megállapítással”, sőt ne csak szállongó szóbeszédnek, újságcikknek és más efélék felemlegetésével, hanem *konkrét bizonyítékokkal* tegyék.

Ezeket a konkrét bizonyítékokat volt alkalom előadni a konventi bíróság előtt. Nem produkáltattak, mert ha produkáltattak volna, az a tekintélyes testület olyan határozatot, aminőt hozott, nem hozhatott volna. Ilyen bizonyítékok tehát nincsenek.

Az pedig, hogy Baltazárnak egyik vagy másik tette nem elégti ki az aláíróknak vagy másoknak a tetszését, nem lehet alap ilyen népitételre. Ugyan tegye a kezét mindenki a szívére és mint jó keresztyén, tegyen önmagának vallomást: vajjon az ő maga minden tette ki állja-e a legenyhébb bírónak, öneki magának a szigorú ítéletét.

Ha találta ilyen makulátlan bírót: ám az dobja el az első követ. De addig, míg ilyen nem lesz, ne akarjuk sok bajunkat a gyűlölködéssel is szaporítani.

Kun Béla.

Kortünetek

Ravasz Lászlót tehát meghívták pesti papnak. Ez a meghívás pedig azért is érdekes, mert ezek szerint a dunamelléki püspökségnek mégis komoly jelöltje ez a rendkívüli képességekkel bíró férfiú. Legalább is azok, akik az egyhangú meghíváshoz hozzájárultak, bizonyára püspököknek is akarják, hiszen másként ő a pesti papságra sem reflektál. Amilyen kár Kolozsvárnak és Erdélynek, olyan nyereség Budapestnek és a Dunamelléknek. Lehet, hogy tévedek, de azt hiszem, hogy nekünk, szegény megcsontított Magyarországnak jobban van most szükségünk egy ilyen nagy szívű emberre, mert az erdélyiek — úgy gondolom — érezve az igát, maguktól is, mester nélkül is tudják most szeretni egymást.

Egyik lelkes református pap, ott a Dunamelléken azzal érvel a Ravasz László püspöksége ellen, hogy ő is szabadkőműves volt. Ha csakugyan benne van a publikált névsorban, alighanem valóban az volt. Közzétartozott ő is azoknak a — talán naiv — de mindenestre jóhiszemű és jóakarató idealistáknak, akik ezen az úton is előbbre akarták vinni a keresztyén elvek, a hazafiság, a vallásfelekezetek közti egyetértés, a nemes emberiség ügyét, és akik ezen jó törekvésükben sok jó ember között, rossz emberekkel is kerültek együvé. Nem azért beszélek, mert magam is voltam szabadkőműves. De egész objektíve kérdelem: Ravasz László, ha, amint az én legjobb hitem szerint

úgy van, a maga egész közéleti munkásságával, egész egyéniségével méltó dísz lehet akármelyik keresztyén egyház bármelyik püspöki székének, — méltatlanná válhatik csupán azért, mert akkor, amikor a szabadkőműves szövetségbe lépett: mondjuk ezt — hibázott? Hát csak azokra, akik valaha is szakadkőművesek voltak, nem vonatkozhatik az Úri imádság legszebb passzusa? Ezt én merhetem kérdezni, mert nem akarok — püspök lenni.

Nagy Jánosnak hívják azt a derék papot, aki legutóbb a nemzetgyűlésen sok igazságot elmondott arról, hogy a nemzeti és keresztyén irányzat milyen sok tévedésbe esik és mennyire távol van a keresztyén eszmétől, a szeretettől. Kiss Ferenc után Nagy János, — a református pap után a katolikus pap — a kisgazdapárti után a keresztyén nemzeti egyesülés párti. Így kellene haladnunk ezen az úton talán akkor elérnénk az egyesülést. Mert azt hiszem, ezt a nemzeti egyesülést a Kiss Ferenc és Nagy Jánosok fogják megcsinálni, nem a Taszlerék, Fanglerék és más ezek.

Egyház

Generalis visítatio Törökszentmiklóson.

A püspöki egyházlátogatás a zavaros időkben nem haladhatott az egyházi törvények rendelkezése szerint, hogy t. i. a püspök évenként egy-egy egyházmegye valamennyi egyházát meglátogathatta volna (I. t.-cz. 185. §. d). Csak szórványosan lehetett azt foganatosítani ott, ahol a püspöki személyes megjelenés immár elengedhetetlen volt. Így történt meg, hogy püspök urunk április hó 22-én a törökszentmiklósi egyházat kereste fel, 23-án és 24-én az egyház ügyeinek megvizsgálásával foglalkozott, majd 25-én Budapestre ment fel egyetemes egyházi ügyek intézésére. Törökszentmiklósi útjában Márk Endre egyházkerületi ügyész és tanácsbíró, dr. Szentpéteri Kun Béla egyházker. világi főjegyző, Rózsa Sándor egyházker. pénztárnok és Futó András püspöki titkár képezték kíséretét. A püspök urat a törökszentmiklósi egyház meleg szeretettel, ünnepélyességgel fogadta. Az állomásnál Erdélyi Kálmán főjegyző üdvözölte; virágcsokrok átadása, lovas bandérium, beláthatlan kocsisor, kiözönlött lelkes közönség fényessé tették a bevonulást. Pénteken délután a vallásfelekezetek, különböző egyesületek küldöttei tették tiszteletüket püspök urunk előtt, kinek mindenik küldöttséghez volt találó, meleg szava, válaszul az üdvözlőbeszédre. Április 23-án egész nap a panaszosok kihallgatása folyt. Meg lehetett állapítani, hogy a felizgatott lelkek sok bajt szereztek az egyházi életben. Az egyházkerületi pénztárnok a titkárral együtt az egyházi számadásokat, a lelkészi iroda vezetését, anyakönyveket s főként a presbiterium jegyzőkönyveit vizsgálta meg. Az utóbbi munkálat

rendjén sok elszomorító jelenséget kellett tapasztalni az egyházi igazgatás terén. Április 24-én Török Imre esperes imádkozása után püspök urunk tanulságos, erőteljes egyházi beszédben oktatta, intette, dorgálta a gyülekezetet, alapigéül vevén Luk. 23:34. v. „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekesznek“.

A hatalmas nagy templomnak minden terét teljesen megtöltötte a templomba siető közönség s megilletődve, magábaszállva oszlott szét annak falai közül. A reggeli istentisztelet végeztével presbiteriumi gyűlés tartatott, melyet szabályszerű formák között Olajos Pál lelkészelnök nyitott meg. Lelkészársága távol volt. A helyzet általános rajzolósa után püspök úr Olajos Pál lelkészt felhívta, hogy tegyen jelentést az egyház erkölcsi és anyagi helyzetéről. Ennek megtörténte után Rózsa Sándor egyházkerületi pénztárnok olvasta fel a titkárral együttesen megejtett vizsgálat eredményét. A számadások (két tétel kifogásolása mellett), az anyakönyvek, lelkészi irodai kezelés rendben voltak. Annál szomorúbb tartalma volt a presbiterium jegyzőkönyveinek, melyek több évre visszamenőleg leverő képet mutatnak fel a törökszentmiklósi presbiterium tanácskozása rendszeréről, menetéről, a tanácskozás tárgyairól, annak hangjáról, a határozatokról. A püspök úr megrendelte, hogy a jelentés tudomásul vétel és alkalmazkodásul teljes terjedelmében vétessék be a presbiterium jegyzőkönyvébe. A jelentés hatása alatt, atyai intések után láthatólag meglepetve állottak a presbiteriek a főt. püspök úr tekintete előtt, ki ismételten figyelmeztette a presbiteriumot, hogy törvény- s lelkiismeretszabta kötelességeit teljesítve teljes buzgósággal, keresztyéni igaz szeretettel, a széthúzás, pártoskodás átkos indulatát irtsa ki kebeléből.

Délben, 280 tagból álló, magyaros közebed volt, melyen a komoly és derűs felszólalások egymást érték. Meg kell még említenünk, hogy püspök urunk a tisztelgők vezetőit Márk Endre kíséretében meglátogatta, azonkívül több családnál is tett látogatást (pl. a Bagossy-családnál, kollégiumunknál nagynevű alapítványt tevőnél, özv. Vadai Ferencnél s több másoknál). A látogatók ellátásában dr. Rácz Albert ügyvéd, néhai Rácz Miklós kunhegyesi egykori országos híru lelkésznek fia, Olajos Pál lelkész, özv. Polgár Istvánné úrnő, Torday Jenő postamester felejtethetlen, lekötelező szívességgel vettek derekas részt. Igen kellemes estvét töltött még a küldöttség a Kaszinó tagjainak meghívására a Kaszinó helyiségében. Nagy figyelemre valló megtiszteltetésben részesült püspök urunk még azáltal is, hogy a törökszentmiklósi vegyes énekkar, mely a templomba is két ének elzengésével emelte a lelkek vallásos hangulatát, több énekszámot adott elő szállásának ablaka alatt, Zeke Dániel ügyes vezetésével, aki szívből származó meleg beszéddel is üdvözölte püspökünket. A küldöttség azzal a reménységgel hagyta el a törökszentmiklósi egyházat, hogy az intelmek hatása alatt a folyamatban levő fegyelmi eljárás után következő ítéletek erejével a béke angyala meg-

találja kívánt lakozását a törökszentmiklósi egyház kebelében. **R.**

Különfélék

Debreczeni magyar királyi Tisza István tudományegyetem lesz a neve ezentúl a debreczeni m. kir. tudományegyetemnek. Csonka-Magyarországunk főméltóságú kormányzója ugyanis, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére, folyó évi április hó 11. napján aláírott magas elhatározásával megengedte, hogy ez a közös óhajlás tényé váljék. A névadási ünnepély eddigi terv szerint folyó hó 29-én lesz az egyetemi telep jelenlegi főépületében, a klinikai felvételi intézet díszes nagy termében, ahol az emlékezetes felavató ünnepségek voltak. A vértanú Tisza István gróf nagy neve az ő általa képviselt és vallott szent eszmék és elvek terjesztésére és megvalósítására ösztönző, serkentő, buzdító emlékeztetés és kötelezés lesz nemzedékről-nemzedékre.

A debreczeni református egyházmegye idei közgyűlése, értesülésünk szerint, f. hó 19-én lesz.

A csonka érmelléki egyházmegye idei közgyűlése április hó 21-én volt Nagylétán a lelkészi lakon. Beszélgettek arról is, vajjon fentartsák-e továbbra is a különálló egyházmegyét, avagy csatlakozzanak-e valamelyik szomszédos traktushoz?

A dunántúli református egyházkerület főgondnoka, dr. Balogh Jenő beiktatása múlt hó 21-én méltó alkalmi ünnepség keretében folyt le Pápán. A kerület nevében dr. Antal Géza, a kormány nevében dr. Szász Béla, a konvent részéről dr. Révész Kálmán, az evangélikus egyetemes egyház küldöttsége élén dr. Raffay Sándor, Veszprém vármegye nevében Hunkár Béla főispán, Győr város és megye részéről Darányi Kálmán dr. főispán, a helyőrség nevében pedig Mihályi alezredes üdvözölték az új generális kurátort, akinek működésére Isten bőséges áldását kívánjuk.

Az Országos Református Tanáregyesület igazgatóságának gyűlése. Fontos ügyekben tartott gyűlést Dr. Dóczy Imre elnöklete alatt e hó 1-én a református tanáregyesület igazgatósága. Az egyesület elé terjesztett indítványok alapján elhatározta, hogy a legközelebb összeülő egyetemes konvent elé fölterjesztést intéz a Tanárok Nevelő Háza, a cserkészlet, az új, egységes állami középiskolai rendtartás és a tanítóképzők vallás- és énektanítása ügyében. Kérni fogja, hogy a Tanárok Nevelő Házának céljaira, mint már az állami, úgy a középfokú református tanintézetekben is szedjék a tanulóktól fejenként és évenként 5 korona járulék és ennek egyelőre tőkésítésével és kezelésével az Országos Református Tanáregyesület bizassék meg oly módon, hogy a befolyó összegből évenként 20% tanárképzés céljára (tanárjelöltek segélyezésére) fordíttassék. A cserkészletet az igazgatóság összes református középiskoláinkban, sőt, a lehetőség szerint, az elemi iskolák V. és VI.

osztályaiban is megkívánja honosítani, de kimondani kéri, hogy cserkészcsapatok felállítása, szervezése és kiképzése kizárólag a tanárok felügyelete és vezetése alatt történjen. Az új állami rendtartástól több célszerű intézkedést óhajt református középiskolai rendtartásunkba átvétni. Ezeket taxatív felsorolva terjeszti a konvent elé. Az új 6 osztályú tanítóképzők vallásitanítási anyagát és elrendezését is megállapította s ezt, valamint javaslatát a szükséges átmeneti intézkedésekre nézve fölterjeszti. Hasonlóképen az énektanításra vonatkozó tervezetet. Ezekon kívül még az igazgatóság az egyházkerületek útján megkeresi a fenntartótestületeket, hogy a fennforgó nehéz helyzetre tekintettel, ha csak módot találnak, igyekezzenek mindenképen a tanárok házi szükségletére való gabonaféléket nekik természetben adni ki.

A svájciak segítsége a magyar református egyháznak. A svájci egyházak külföldi hittestvéreik felsegítésére az elmúlt időben hatalmas segélyakciót indítottak. Most a svájci református egyházak nevében Gantenbein lelkész dr. Veress István tanítóképzőintézeti igazgató útján felhívja a magyar református egyház vezetőségét, hogy jelölje meg azon intézményeket, egyházközségeket, intézeteket, amelyek leginkább reá vannak szorulva a segítségre. Hisszük, hogy szűkölködő intézményeink szép segítséget kapnak Svájcól.

Jubileumi alapítvány. Református tanítóképzőnk 50 éves fennállása megünneplése alkalmával a debreczeni református tanítók által megnyitott alapítvány ma 8507 korona 61 fillér. — Felhívásomra 7627 koronát hozzám küldtek be e célra a volt tanítványok. E 323 tételes elszámolástomat míg a „Tanítók Lapja“-ra várva, nyilvánosságra hozhatom, azt nálam addig is bárki megtekintheti. Ennek szíves tudomásul vételét kérve, értesitem az érdekelteket, hogy e jubileumi alapítvány az intézetben tanuló tanító gyermekek részére tétetett. Debreczen, 1921 máj. 3. Mocsári László, református ig.-tanító.

Ad. 148—1921. sz.

Pályázati hirdetés.

A hajdunánási református főgimnázium fenntartó testülete pályázatot hirdet

- egy magyar—latin, vagy latin—történet szakos rendes,
- egy magyar—német szakos rendes,
- egy földrajz—természetrészlet szakos helyettes tanári állásra, mely egy év múlva rendes tanárral töltetik be,
- egy rendes tornatanítói állásra.

A rendes tanárok törzsfizetése a főgimnázium pénztárából 2400 K, mely 3600 K-ig emelkedik, 200 koronás ötödéves korpótlék öt ízben; a tornatanító törzsfizetése 1600 K és öt ízben 100 K-ás korpótlék, lakáspénz az alapfizetés egynegyed része; ezekhez járul még az állampénztárból a megfelelő

fizetésekiegészítés és pótlékok. A helyettes tanár össz-javadalma 2400 K és az állami pótlékok.

Pályázhatnak református vallású, esetleg protestáns tanárok és tanárjelöltek. Menekült tanárok előnyben részesülnek.

A keresztlevelemmel, érettségi bizonyítvánnyal, tanári oklevéllel, előbbi alkalmazásokat, katonai viszonyt, a forradalmi időszak alatti magatartást igazoló okmányokkal és orvosi bizonyítvánnyal felszerelt pályázati kérvények június 20-ig nyújthatók be az igazgatósághoz.

Ha a tornatanító ének és zenetanításra is képesítve van, előnyben részesül és megfelelően díjaztatik.

Az állások szeptember 1-én foglalandók el.

Benkő Lajos,
igazgatótanács elnök.

Pályázati hirdetés.

A nyírbátori református egyház pályázatot hirdet a IV. tanítói állásra. Javadalma: az egyháztól 612 korona, 2 öl tűzifa 32 korona értékben, természetbeni lakás vagy lakbér. A többi államsegély. Kötelessége a kijelölt osztály vagy osztályok vezetése, akadályoztatás esetén a kántor helyettesítése. Pályázati kérvények folyó évi június hó 20-ig a református lelkészi hivatalhoz adandók be. Állás 1921. évi szeptember 1-én elfoglalandó. 2—2

Most jelent meg

A Debreczeni Konfirmációi Kis Káté

írta: **Nagy István,** debreczeni református vallásitanító-lelkész

második javított kiadása

A mű gyakorlati értékét bizonyítja az, hogy az első kiadás rövid néhány hónap alatt elfogyott. Az ország minden részében nagy sikerrel használják. Terjedelme 16 nyomtatott oldal.

Ára példányonként 5 korona 10% százalék árengedménnyel.

Megrendelhető a kiadó:

„MÉLIUSZ“

Debreczen szabad királyi város és a Tiszántuli Református Egyházkerület könyvkereskedésében
Debreczen, Ferenc József-u. (Piac-u.) 26

Ugyanott kaphatók:

konfirmációi emléklapok

kék nyomással, bibliai mondásokkal. Ára darabonként 1 korona, 100 darab rendelésénél 90 korona.